

OLXO'RI CHECHAGI VIRUSINING TURLI URUG'LAR BILAN TARQALISHI

**Xoldorov J.X.,
Normurodov Sh.Sh.,
Sharipova Sh.Z.,**

Chirchik State Pedagogical University, Master

E-mail: javlonbekxoldorov0208@gmail.com ,
shaxzodnormurodov2005@gmail.com

Kalit So'zlar. Olxo'ri chechagi virusi, izolyat, shtamm, NCBI, Patogen organizmlar, Potyvirus, Prunus jinsi, vegetativ ko'payish, shtamm.

Kirish. Ba'zi potyviruslar urug'lar orqali yuqishi mumkin [1]. Bir qator danak mevali ekinlarning urug'lari orqali OCHV yuqishi ehtimoli turli urug'lik to'qimalarida virusni aniqlashning turli usullari yordamida bir necha bor o'rganilgan. O'rik, shaftoli va olxo'ri urug'lari orqali D, M va Rec shtammlari izolatlarining uzatilishi aniqlanmagan [2]. Shunday qilib, hozirgi vaqtda OCHV ning infektsiyalangan ona o'simliklaridan ularning avlodlariga vertikal uzatilishi sodir bo'lmaydi, deb ishoniladi. Buning sabablari hali to'liq o'rganilgan emas. Aniqlanishicha, kasallangan o'simliklardan yig'ilgan urug'larda virus urug' po'stlog'ida va ancha kam miqdorda bo'g'imlarda bo'lishi mumkin, ammo embrion to'qimalarida hech qachon aniqlanmagan. Bunday urug'lardan o'stirilgan ko'chatlar hech qachon tipik OChV belgilarini ko'rsatmagan va RT-PCR yordamida ularda virus aniqlanmagan. Virusning embrionga kirib bormasligining sabablaridan biri uning tabaqalanishi va urug'larning pishishi jarayonida uni yo'q qilishdir. Bir nechta o'rik va shaftoli navlarining OChV tarkibli urug'lar yig'ilganda 4°C da urug'larni saqlagandan keyin sezilarli darajada kamayishi ko'rsatilgan. Biroq, umuman olganda, embrionga kirish qobiliyati mezbon o'simlik va virus omillarining o'zaro ta'siri bilan belgilanadi. Virus shtammlari va hatto bir xil shtammning izolatlari, shuningdek, danak mevali ekinlarning turlari biologik xususiyatlarda farq qilishi

mumkin, shuning uchun urug'lar orqali OCHV o'tkazish imkoniyati haqidagi savolni to'liq hal qilingan deb hisoblash mumkin emas [3].

Механик emlash orqali tarqalishi. OChV shira bilan yuqadigan virus bo'lib, odatda mexanik emlash yo'li bilan bir yillik o't o'simlikdan boshqa bir xil yoki yaqin turga o'tadi. Ushbu imkoniyat virusni preparativ izolyatsiya qilish maqsadida to'plash va indikatorli o'simliklarda biotest yordamida virusni tashxislash uchun ishlatiladi. Biroq, tabiatdagi mevali daraxtlar o'rtasida virusning mexanik yuqishi mumkin emas deb hisoblanadi. Shuningdek, shu paytgacha mevali daraxtlarni qaychi bilan kesishda virusning o'simlikdan o'simlikka o'tishi holatlari kuzatilmagan [2]. Mexanik yuqish, agar u sodir bo'lsa, OChV tarqalishi uchun epidemiologik ahamiyatga ega emas.

Adabiyotlar:

1. Xoldorov J.X. (2024). GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION AND SYMPTOMOLOGY OF PLUM POISONING VIRUS. Web of Agriculture: Journal of Agriculture and Biological Sciences, 2(11), 31–33.
2. Sattorov M.S. , Fayziev V.B. , & Xoldorov J (2023). MONITORING OF PLANT VIRUS DISEASES. Современная биология и генетика, 6 (4), 39-42.
3. Xoldorov, J. X. (2024). DANAK MEVALI O 'SIMLIKLARDA UCHROVCHI AYRIM PATOGEN FITOVIRUSLAR TASNIFI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 3(34), 274-277.